Riksspelemannen har anlänt och nu blir det fart på fiolerna. Fr. v. Ingvar Andersson, Julita, riksspelemannen själv, Ivar Boström, Valla, Sven Kemhagen, Katrineholm, Harald Sundin, Sköldinge, Birger Hellberg, Stockholm samt Arne Blomberg, Södertälje. Foto: Erik Wiksholm.

91-ÅRIG SPELMAN LÄR DE UNGA ATT "KOMPA"

Utbildningsgruppen i Sörmlands Spelmansförbund hade samlat ett gäng spelmän/kvinnor från hela länet till övningar i sekunderingsspel på Katrinebergs gästhem i Sköldinge under helgen. Ingvar Andersson, ordförande i Sörmlands Spelmansförbund höll i trådarna tillsammans med instruktör Jonny Soling från Stockholm.

På plats fanns också 81-årige Edvard Pettersson, en gammal spelman från norra Sörmland numera bofast i Skebokvarn. Han besökte Katrineberg under lördagen för att visa hur man spelade i början av 1900-talet. Då var han själv mycket ute och spelade på kalas, gillen och bröllop.

Den 91-årige riksspelemannen Ivar Boström från Valla besökte också Katrineberg. Under söndagen var det hans tur att ge deltagarna i sekunderingskursen en undervisning i sin högst personliga spelstil.

KOMPAR MELODISTÄMMAN

Sekunderingsspel betyder att man "kompar" någon som spelar melodistämman. Man kan säga att det är grunderna till att improvisera en given melodi. Förr praktiserades det här spelsättet allmänt. I ett spelmanslag om tre spelade exempelvis en melodistämman, den andra spelade sekunderingsspel i de högre tonarterna medan den tredje höll sig till de lägre tonarterna. På så sätt fick man ett fylligare spel och det hela lät bättre.

ARRANGEMANG

Med tiden kom arrangemangen. Var och en skulle spela på ett visst sätt efter särskilt arrangemang. Det lät bra och var publikvänligt. Nu börjar man alltmer gå ifrån arrangemangen i spelmanskretsar. Man vill slå vakt om den gamla spelmanstraditionen. Det är inte bara att läsa noter och spela. Det finns så mycket runt omkring. Var spelman har sin stil, sitt sätt att spela och tolka musik och det är den personliga prägeln som är en del av musiken.

Men visst är det viktigt med noter. Det är det enda sättet att bevara en melodi. Trots detta ger det ändock bara en melodislinga. Noter säger inget om improvisationer, något som kännetecknar den gamla folkmusiken. Det är dessa improvisationer som gör att en och samma melodi inte låter likadant alla gånger, även om det är samma spelman som spelar.

GEHÖRSPEL

Gehörspel förekommer också mycket inom folkmusiken. Man samlas och lär in melodier av varandra. Förr var det mycket vanligt att lära sig spela på det här sättet och tidigare har också utbildningsgruppen i Sörmlands Spelmansförbund arrangerat kurser i gehörsspel. Då har det i första hand gällt melodistämman.

TAKTFAST

För en riktig spelman är bl.a. stil och tolkning ett signum och det fanns gott om stilar bland deltagarna. En del höll fiolen på det "vanliga" sättet, under hakan, medan andra föredrog att hålla fiolen mot överarmen, enligt Ingvar Andersson ett mycket populärt sätt på 1700-talet. Även om stilarna är olika har spelmän i alla fall en sak gemensamt och det är det taktfasta stampandet med fötterna i golvet. När de drog igång fanns det inte en enda som kunde sitta alldeles stilla och det taktfasta dunkandet i golvet hördes långt utanför huset.

Det är något visst med folkmusik när den spelas enligt gammal tradition, men nya tiders påfund — spelmanslagen — har gjort allt för att likrikta spelstilen, säger Ingvar Andersson.

— Men ännu har de inte lyckats och skönt är det.